

Posudek na diplomovou práci	
☐ školitelský posudek ☒ oponentský posudek	Jméno posuzovatele: RNDr. Jiřina Rajsiglová, Ph.D. Datum: 09. 02. 2020
Autor: Bc. Daniela Roreitnerová	
Název práce: Analýza školních vzdělávacích programů přírodopisu na druhém stupni základních škol	
☐ Práce je literární rešerší ve smyslu zveřejněných požadavků (pravidel). ☒ Práce obsahuje navíc i vlastní výsledky.	
Cíle práce (předmět rešerše, pracovní hypotéza...): Práce si klade za cíl zmapovat momentální situaci pro oblast přírodopisu a podrobit vybrané školní vzdělávací programy (ŠVP) kvantitativní analýze, přičemž se autorka zaměřuje především na oblasti, které byly kurikulární reformou nově akcentovány, tedy na klíčové kompetence, propojení předmětů (ať už v rámci průřezových témat nebo mezioborovými vazbami skrze vybrané učivo) a v neposlední řadě na téma metod a forem výuky a práce se samotným učivem. Výše uvedený obecný cíl pak autorka rozčlenila do šesti dílčích, a to následovně: <ol style="list-style-type: none"> 1. Zjistit, jak školy přistoupily k začlenění klíčových kompetencí a průřezových témat do přírodopisu, jakožto nových prvků vzdělávacích dokumentů, do svých ŠVP. 2. Zaznamenat, jak školy ve svých ŠVP rozpracovaly mezioborové vztahy mezi přírodopisem a jinými vzdělávacími obory. 3. Popsat, které metody a formy výuky jsou školami zmiňovány v souvislosti s přírodopisem v rámci jejich ŠVP. <li style="background-color: yellow;">4. Porovnat různé přístupy základních škol k rozčlenění a podrobnosti přírodopisného učiva v rámci ŠVP. 5. Zjistit, zda a případně jak je podoba přírodopisu věnované části ŠVP ovlivněna velikostí či zřizovatelem školy. 6. Najít možné souvislosti mezi různými způsoby zpracování jednotlivých částí ŠVP věnovaných přírodopisu. <p>Z výše uvedených dílčích cílů vnímám čtvrtý jako nesrozumitelně formulovaný.</p>	
Struktura (členění) práce: Práce je sepsaná na v šesti kapitolách na 77 stránkách, které zahrnují poděkování, prohlášení, abstrakt v JČ i AJ, klíčová slova v JČ i AJ, seznam použitých zkratek, obsah, vlastní text práce (členění viz dále) a seznam použitých literárních zdrojů vč. internetových; následují tři přílohy na čtyřech stránkách. Členění práce je standardní, v rámci první kapitoly úvod je čtenář seznámen s cíli práce, teoretická část je řešená v druhé kapitole - tvořené literárním přehledem a současným pojetím kurikulárních dokumentů, realizací a dopadem na vzdělávací systém. V rámci třetí kapitoly metodika je popsán výzkumný vzorek, postupný vývoj analýzy ŠVP, použitá metodika, práce s daty v programu SPSS a jejich korelace. Následují kapitoly diskuze a závěr.	

Jsou použité literární zdroje dostatečné a jsou v práci správně citovány?
Použil(a) autor(ka) v rešerši relevantní údaje z literárních zdrojů?

V práci se vyskytují jak české, kterých je výrazná převaha, tak i zahraniční literární zdroje. Nuanci s ohledem na správnost citované normy jsem našla pouze u jednoho zdroje, viz na str. 32: Štech .... (2013).

Co se týká relevantnosti a správného citování, pak bych měla na tomto místě výtku.

Zahraníční citace nepřináší konkrétní informace z citovaných publikací; čtenář nachází několik zahraničních citací vedle sebe; ty ovšem dokládají velice obecné tvrzení, jako např. na str. 25, kdy autorka píše: „Speciálně u přírodovědných oborů řada autorů zdůrazňuje význam badatelsky orientované výuky a výuky přímo s živými organismy“, což dokládá citacemi několika autorů: „(Freeman a kol., 2014; Killermann, 1996; Lock, 1998; Papáček, 2010; Radvanová a kol., 2018; Randler a kol., 2012; Strgar, 2007)“.

Blíže se čtenář o textech, či názorech autorů, hodných citování, nedovídá.

Podobně pak i na str. 22: „Oproti předchozím vzdělávacím programům je tak hned z členění patrných několik změn, které reagují mimo jiné na vývoj vzdělávání v celé EU a k nám pronikají například skrze doporučení v mezinárodních dokumentech a jako inspirace ze zahraničí (Fontelles Borrell J. & Enestam J.-E., 2006; Millar, 2011; Orpwood & Barnett, 1997; Pietarinen a kol., 2017).“

Opět se blíže o myšlenkách autorů čtenář více nedozví, v práci o nich není pojednáno, na autory ani dále v textu není odkazováno.

Nejasná práce se zahraničními zdroji pak vyplývá i na str. 33, kdy není jasné, zda přímo z publikace Štech (2013) se autorka dovídá o výzkumech autorů Rechts a Leslie (1988) nebo Chi, Feltovich a Glaser (1981), které v následující větě jen komentuje: „Výsledky výzkumů, které provedl Recht a Leslie (1988) nebo Chi, Feltovich a Glaser (1981) shodně demonstrují potřebu faktických znalostí pro úspěšné řešení problémů a pochopení souvislostí.“

Pokud se v publikaci Štech (2013) o autorech nezmiňuje, pak daná věta má tvořit další odstavec. Nicméně v tom případě se dále více o názorech autorů na řešenou problematiku opět nedovídáme.

Jinak je tomu pak u práce s českými zdroji, ze kterých naopak autorka přejímá od tří/čtyř řádkových doslovných výroků, až po půlstránkové doslovné zkopírované úseky textu, viz např.: na Str. 22 9 řádků textu z RVP ZV, nebo str. 23-24, kde se jedná zkopírovanou celou pasáž z RVP ZV (2017, s. 8) rozsáhlou přes dvě půlstránky; obdobně pak i na str. 26 celá obsáhlá pasáž z RVP ZV (2017, s. 6).

Přestože jsou čeští autoři správně citováni, resp. jejich výroky jsou v uvozovkách a tento výrok je doplněn rokem a stránkou, je počet takto několika řádkových citací vedle toho, jak autorka pracuje se zahraničními zdroji, ve výrazné protiváze.

Zahraníční zdroje pak autorka diskutuje jen v jednom případě.

Výše popsaný způsob práce se zdroji nepovažuji v práci tohoto typu za uspokojivý.

Pokud práce obsahuje (nadstandardně) i vlastní výsledky, jsou tyto výsledky adekvátním způsobem získány, zhodnoceny a diskutovány?

Práce obsahuje vlastní výsledky, autorka popsal, jak s daty nakládá a jak k nim přistupuje; přes určitá zobecnění a zjednodušení jsou data správně vyhodnocena, nicméně jejich diskusi považuji za částečnou.

Autorka v práci diskutuje minimálně ve vztahu k literatuře uvedené v teoretické části práce (ze zahraniční literatury se v diskuzi objevuje jen jedna publikace); spíše se jedná o zamyšlení a reflexi nad výsledky, či limity výzkumu, než o diskuzi jako takovou.

V diskuzi pak např. autorka diskutuje učebnice, na co jsou zaměřeny a že mají na práci učitelů vliv (to jistě ano), nicméně na učebnice žádná položka výzkumu zaměřená není.

V diskuzi se také projevil fakt, kdy autorka „očekává“ určité aspekty práce na ŠVP, které ale nejsou v práci (ani literaturou) podloženy, viz: „Z předešlých zjištění očekávám, že učitelé, kteří dostali tvorbu ŠVP na starost, budou spíše zastánci změn a nového přístupu, než ti, kteří se do tvorby nezapojili. Výsledky tak mohou být odrazem jednotlivých učitelů a ne přímo přístupem celé školy.“

S ohledem na výše uvedené vnímám diskuzi s rezervami. Spíše se jedná o limity výzkumu, než o diskuzi jako takovou.

Formální úroveň práce (obrazová dokumentace, grafika, text, jazyková úroveň):

Formální úroveň práce je dobrá, nicméně v práci se vyskytuje řada gramatických chyb souvisejících zejména s absencí čárek ve větách, kdy není věta vedlejší oddělená od věty hlavní, jako např. str. 22, 33, 35 atd.

Grafická vyhodnocení jsou v pořádku a přehledná, čtenáři srozumitelně prezentovaná.

Splnění cílů práce a celkové hodnocení:

Autorka práce naplnila cíle, které si předsevzala; pouze u dílčího cíle 4 není možné rozhodnout (s ohledem na stylistickou neobratnost cíle), kdy čtenáři není jasné, co přesně bude zkoumáno.

Co se celkového dojmu z práce týká, pak lze práci shrnout jako uspokojivou.

Výtky, které k práci mám, či chyby, které práce vykazuje, se týkají následujících:

- v abstraktu práce autorka zmiňuje, že analyzovala **všechny** online dostupné ŠVP základních škol na území Prahy, což se rozchází s informacemi uvedenými v metodika, kde se jedná o 53 % škol, resp. číslo by mělo být ještě nižší po odfiltrování dalších škol;
- v kap. 5. 1. autorka uvádí, že zúžení vzorku na analýzu ŠVP pražských škol vést ke zkreslení informací; domnívám se, že dané by se dalo eliminovat, pokud by byl pozměněn název práce ve vztahu k analýze pražských ŠVP;
- co se týká rozhovorů, které autorka vedla pro podpoření svého výzkumu, domnívám se, že je zde v této podobě nadbytečný a v práci blíže neukotvený. Autorka v teoretické práci uvádí, že rozhovory blíže (z časových) důvodů neanalyzovala, na druhou stranu využívá jako „důkazy“ svých myšlenek tvrzení dotazovaných učitelek, což nepovažují za ideální. Domnívám se, že by práci prospělo, pokud by rozhovory byly využity jako doplnění k tomu, co autorka rozklíčovala podle své intuice, a mohla by se opřít i o to, jak např. na str. 64, kdy autorka tvrdí, že: „Bohužel na základě analýzy ŠVP nemohu posoudit, jak tvůrci k mezioborovým vazbám dospěli, případně jak se obsah ostatních předmětů, které byly zmiňovány ve ŠVP, ve skutečnosti do výuky přírodopisu promítal.“ – dané by mohly objasnit právě dobře promyšlené rozhovory, které by vhodně analýzu ŠVP ukotvily a přesně vymezily i sledované faktory hodnocené statisticky. Obdobně pak i na str. 62 by se pomocí dobře strukturovaného a analyzovaného rozhovoru objasnilo to, že „Problém mi činila především interpretace některých výrazů, jejichž význam nevyplýval z kontextu (např. “dokument” - naučný pořad či textový soubor, “řešení problému” - problém vědecký či v komunikaci atp.). Další komplikací bylo stanovení podrobnosti učiva, kde bylo těžké nastavit jasné hranice a i přes definování

určitých ukazatelů jsem si občas musela vystačit s celkovým dojmem z dokumentu a porovnáním s obdobnými ŠVP.“

Doporučuji studentce pečlivější práci s literaturou a zároveň promyšlení kvalitativního charakteru výzkumu, který by byl kvantitativní oporou. V daném podání spíše kvalitativně vedené rozhovory působí jako nadbytečné, jen pro formu, aby práce nabyla na objemu.

Přes uvedené výtky **práci doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou velmi dobře.**

Prosím o zodpovězení otázek, které uvádím níže.

Otázky oponenta:

1. V práci uvádíte u metod a forem termín autoevaluace. V daném kontextu nerozumím, jaká metoda je tím přesně míněná. Autoevaluace jako taková mívá v ŠVP význam v kontextu hodnocení školy, žáka, učitele, nicméně v rámci Vaší práce vnímám, že jste se chtěla zaměřit na výukové metody a formy potřebné k dosažení výukových cílů. **Jak přesně bývá v ŠVP autoevaluace formulovaná či definovaná? A co jí je přesně míněno? Jaký ekvivalent by se k tomuto termínu hodil, abychom zůstali v pojetí výukových metod?**
2. **V práci jste diskutovala i učebnice, viz výše. Jaká pojetí výuky biologie jste v ŠVP zaznamenala? Jak konkrétně učitelé ve svých ŠVP vykazali to, zda vůbec s učebnicemi ve výuce pracují?**
3. **Která oblast z „nově“ akcentovaných v RVP Vám osobně přijde nejproblematičtější zahrnovat do výuky biologie? Jak konkrétně vy sama dané do biologie / přírodopisu zahrnujete?**

Návrh hodnocení školitele nebo oponenta:

výborně velmi dobře dobře nevyhověl(a)

Podpis školitele/opponenta: